

B. Traven

Ölüm Gemisi

Türkçesi: Adalet Cimcoz

Roman

1.

S.S. *Tuscaloosa*'yla, New Orleans'dan pamuk yüklemiş, Antwerp'e gelmiştik. Çok güzel bir gemiydi. Kör olayım atmıyorum! Birinci sınıf, *made in U.S.A.*, bağlama limanı New Orleans. Hey benim güneşli, gülen New Orleans'ım! Kuzey'in soğuk, dar kafalı, uyuşuk pamuk tüccarlarının o kurnaz kentlerinden nasıl apayrı bir şeysendir! Gemideki yerlerimizin güzelliğini anlatamam size. İşte bir gemi yapımcısı ki, devrimci düşüncelerden ötürü, tayfanın da insan olduğunun farkına varmış! Her şey temiz, her şey güzeldi. Banyosu bile vardı; çamaşırlarımız hep tertemizdi. İyiydi, boldu yiyeceğimiz. Tabaklarımız, bıçaklarımız bile temizdi. Çatallarla kaşıklar da öyle. Sağlık ve esenliği korunsun diye mürettebatın, yatıp kalktığımız yerlerin temizliğiyle uğraşan küçük siyahi oğlanlar tutulmuştu. Başka işe bakmazdı bu çocuklar. Sıhhatli, neşeli tayfanın hastalıklı, bitik tayfadan daha verimli olduğunu hele şükür keşfetmişti bu kumpanya!

İkinci zabıt mi? *No, Sir!* O gemide zabıt filan değildim. Güverte işçisiydim. Düpedüz amele. Zaten gemici diye bir şey kalmadı artık, aranmıyor da. Böyle modern bir şilebe gemi diye bakılmıyor ki... Bu yüzen bir makine... Gemiden hiç anlamıyor olsanız bile dersiniz ki gemicinin ne işi var makinede! Böyle bir makineyi işçi ile çarkçı yürütür. Geminin süvarisi, yani kaptan da çarkçıdan ibarettir. Dümenin başında duran, gemici olarak hâlâ en uzun süre anılabilecek serdümen dahi makinistten başka bir şey değildir. Yaptığı iş nedir ki? Manivelayı çevirip dümeni döndürmek.

Çoktan geçti deniz hikâyelerinin romantizmi. Bana sorarsanız hiçbir zaman yoktu ya! Ne yelkenlilerde ne de açık denizde. Yazarlar estirmiş bu havayı masallarında. Anlattıkları uydurma hikâyelerle uslu delikanlıların kanına girmişler. Hikâye yazarının doğruluğu ve dürüstlüğüne duydukları çocukça iman dışında öne

sürebilecekleri hiçbir şey olmadığından, bu oğlanlar, sürüklendikleri hayat ve çevre içinde hem fiziken hem de zihnen mahvolmaya mahkûmdu. Bir vakitler kaptanlar ile serdümenlerin yaşayışlarında romantizm vardı belki, kim bilir? Ama tayfa için düşünülemez böyle şey. Tayfa demek domuzuna iş görmek demektir. Üstelik de köpek gibi kullanırlar adamı! Romanlarda, destanlarda, operalarda hep kaptanlar ile serdümenler görünür. İş tutanın kahramanlık şarkısı hiç işitilmemiştir. Güzel de olmazdı belki o şarkı, kaba olurdu. İğrenir, tiksiniirdi dinleyenler. *Yes, Sir!*

Evet, ne diyordum? Ben, bildiğiniz bir güverte işçisiydim. Ne iş olursa yapardım ama asıl işim boyacılıktı. Dedik ya, makine kendiliğinden işler. İşçilere boş durmama gerektiğinden, onarılacak bir şey de yoksa, durmadan bir yerleri boyatırlardı. Sabahtan akşama dek, hiç durmadan. Tuhaftır ama hep de boyanacak bir şeyler bulunurdu. Günün birinde bu hiç bitmeyen boya işine şaşar, denize açılmayan diğer tüm insanların yalnızca boya üretmekle uğraştığı sonucuna varırsınız. Peki ya bu adamlar boya yapmaktan vazgeçerse ne halt eder güverte işçisi? Şükran duyarsınız işte bu nedenle onlara. Hele zabitin düşeceği kötü durumu düşünün... Ne iş gördürür işçilere? Adama boşuna para vermezler. *No, Sir!*

Bol para verdiklerini söyleyemem. İlk yirmi beş yıl hiç işsiz kalmadan eşekler gibi çalışıp beş kuruş harcamadan bütün paramı biriktirir, ikinci yirmi beş yıl da gene hiç işsiz kalmayıp tutumlu yaşayabilirsem, bu ikinci yirmi beş yılın sonunda kendimi orta sınıfın en alt tabakasından, hani şu "Tanrı'ya şükür, kara günler için kenara bir şeyler koyabildim," diyebilen tabakadan sayar, böbürlenebilerim. Devletin temellerini sağlam tuttuğu için bu halk tabakası yere göğe koyulmaz. Bu sınıftan olmak demek toplumun değerli bir üyesi olmak demektir. Değmez mi elli yıl çalışıp para biriktirmeye? Böylece bu dünya başkalarına kalırken sen de öbür dünyayı kendine garantilemiş olursun.

Hoşlanmazdım kentleri gezmekten. Antwerp hele sinirime dokunur. Fahışesi bol, denizcileri kötü, insanları da bir acayıptır. *Yes, Sir!*

Ama hayatta işler her zaman istediğin gibi gitmez. Hayat aldırmaz neden hoşlanıp neden hoşlanmadığına. Büyük olaylar değil zaten, küçük önemsiz hadiseler değiştirir dünyanın hal ve gidişatını.

Boş dönecektik, mal yükleyememiştik. Şehre inmişti bütün mürettebat, dönmeden önceki o sen gece. Kalede yapayalnızdım. Okumaktan usanmıştım. Uyumaktan usanmıştım. Tek başıma ne yapacağımı da bilmiyordum. Sefer nöbetleri dağıtıldığından öğle vakti paydos edilmişti. Bu nedenle herkes karaya fırlamış, bir tek atma dalgasına düşmüştü. Memlekette içki yasağından bu mümkün değil, malum.

Önce küpeşteye yaslandım, denize tükürdüm. Sonra aşağılara indim, dolaştım bütün gemiyi; bomboştu. Sürekli boş kamaraları, limandaki can sıkıcı gümrük yapılarını, ambarları, depoları, soluk pencerelerinin ardındaki deliklerde klasörlerden, yığınla yazılı ticari evrak ve nakliye senedinden başka bir şey bulamayacağınız o büroları görmekten bıkmıştım. O kadar kasvetliydi ki bu. Vakit akşama yaklaşıyordu artık; limanın bu kısmında tek bir kişi bile görünmüyordu.

Bir yalnızlık çöktü içime ki sormayın. Sabit sağlam bir zemine, yere basmak gibi aptalca bir isteğe tutuldum birden. Bir kara parçası duymak istiyordum ayağımın altında. Sokak! Hem de insanlarla dolu bir sokak özlemi vardı içimde. Evet, bir sokak görmek istiyordum... Bir sokak yalnızca, başka bir şey değil. Suyla çevrili olmayan bir sokak, sallanmayan, sapasağlam duran bir sokak! Ziyafet çekmek istiyordum gözlerime; onlara bir sokak göstermem gerekiyordu artık.

“Daha önce gelseydin. Para veremem şimdi,” dedi zabıt.

“Yirmi dolar ödünç istiyorum!”

“Beş veririm. Bir sent fazlası olmaz.”

“Ne halt edilir beş dolarla? Yirmi verin. Vermezseniz hastalanırım yarın... Kim boyar mutfak kapısını o zaman?”

“On. Son sözüm. Ya on doları alırsın ya da hiç vermem.”

“Öyle olsun. Ne denir. Alıştık her şeye eyvallah demeye, başka ne gelir elimizden?!”

“İmzala makbuzu. Yarın geçiririz listeye, vaktim yok şimdi.”